

Sodno-zdravniška mnenja.

Pod tem zaglavjem hočem priobčevati zanimivejše slučaje iz svoje obilne sodne prakse.¹⁾ Jemal jih bom po vrsti iz svojih zapiskov ter z malimi premembami tako objavil, kakor sem jih svoječasnno narekoval na zapisnik. Pri tem me vodi v prvi vrsti iskrena želja, da si tudi mi Slovenci polagoma dovršimo svojo stalno medicinsko terminologijo. Z velikim naporom smo dosegli, da se je začel na nekaterih sodiščih naš materni jezik vpoštovati, da se je začel rabiti uradno. Sedaj nam je pa tudi za to skrbeti, da si zberemo iz bogatega zaklada svojega jezika vse primerne strokovne izraze. Pravno terminologijo že imamo, a v sodno-medicinski terminologiji, ki je s prvo v pretesnej zvezi, smo le bolj začetniki. Gospod dr. Zupanc se je, kolikor meni znano, prvi lotil tega dela (glej »Slovenski Pravnik« l. 1889. in 1890.), a utihnil je prehitro.²⁾ Toda že s pomočjo njegovih člankov ter Erjavčeve somatologije lahko zdravnik, slovenščine zmožen, oddaje svoja mnenja v slovenskem jeziku bodisi ustno, bodisi pismeno.

Da začnem priobčevati takšna mnenja, me je napotila v drugi vrsti želja, naj bi mlajši kolegi uvideli lahko to, s kojo se sestavljajo zdravniška mnenja v slovenskem jeziku. Izvzemši redke slučaje, narekuje se skoro splošno v nemščini. Koliko nepotrebnega dela za juriste, pa tudi koliko netočnostij bi odpalo, ako bi se zdravniki-veščaki poprijeli v svojih mnenjih jezika, v katerem se vodi preiskava!

Glede znanstvene vrednosti svojih mnenj prosim dobrovoljne sodbe, ker ž njimi želim v prvi vrsti pospešiti narekovanje v slovenskem jeziku. Sicer bom pa zastopal moderne nazore, kateri tu pa tam morda ne bodo ugajali nekaterim mojim kolegom. Te prosim vže naprej obzirnosti, opozarjajoč na glavni namen. Sploh bi me pa jako veselilo, ako bi se oglasil pod tem zaglavjem tudi kateri drug.

¹⁾ Tukaj se zahvaljujem najtoplejše predsedniku okrožnega sodišča novomeškega, čestitemu gospodu Jos. Gerdešiču, da mi je dovolil vporabiti sodne zapisknike.

²⁾ Sicer pa bode, kakor sem čul, gospod dr. Zupanc svoje delo nadaljeval, kar mi vsi iskreno želimo.

I.

Smrtonosne telesne oškodbe, prizadete s kamenjem.

Dne 28. januarja 1898 našli so mrliča ležečega v ledišču takó, da je bila glava na iztoku pod vodo, a noge so bile proti sredi ledišča pod ledom. Obraz je gledal navzgor. Čez iztok je bila položena ozka brv, ob njenih straneh so ležali kamni, veliki kakor otroška glava.

Ker je sumil preiskovalni sodnik, da je bila smrt nastala vsled tuje sile, je povabil zdravniška zvedenca ter jima naročil raztelesitev, ki se je vršila dne 24. januarja ob 3. uri popoldne v mrtvašnici šmihelskega pokopališča. Koj²na to sta narekovala zvedenca na zapisnik naslednji

Izvid raztelesitve.**A. Zunanji ogled.**

1.) Truplo moškega spola je blizu 180 *cm* dolgo, dobro rejeno, njegovo mišičje zelo dobro razvito, okostje krepko; starost kakih 30 let. Lasje na glavi bujni, črni, trdi, zobje večinoma zdravi in polnoštevilni. Na hrbtu so temnovišnjeve, tu pa tam malo bolj zelenkaste pege. Ako se na teh mestih vreže, videti je globočje dovodniške mreže,¹⁾ precej s krvjo napolnjene.

2.) Dva prsta za desno temenično hrgo se razteza 2 *cm* dolga in na 2 *mm* režeča, precej gladko robata, repata stikovna ločitev²⁾, podobna zvezdi, imajoči troje repov. S preiskovalno iglo se otipa kost.

3.) Dva prsta nad zatilnično hrgo je najti tudi do kosti segajočo stikovno ločitev, prvi popolnoma slično. Robi so nekoliko odrti in otekli.

4.) Na vrtišču l³⁾as³⁾, natančno dva prsta nad pokvaro, opisano pod št. 2., se razteza prvim popolnoma podobna stikovna ločitev in ravno taka.

¹⁾ Tiefere Adergefässnetze.

²⁾ Zusammenhangstrennung.

³⁾ Haarwirbel.

5.) jeden prst pod levo temenično hrgo.

6.) Dva prsta na levo od zatilnične hrge se razteza povprek 4 *cm* dolga, na 5 *mm* režeča, do kosti segajoča stikovna ločitev. Robi so zobčasti in zmečkani, otekli.

Iz vseh do sedaj opisanih pokvar se izliva polagoma temnorujavkasta, krvava tekočina.

7.) V sredi desne polovice spodnjih ustnic je videti za grah veliko kožno odrtino, a na levi polovici je v koži 1 *cm* dolga razpoka. Prav tako je najti tudi

8.) nad levimi obrvmi in na levi ličnici.

9.) Okoli kožne razpoke, nahajajoče se na levi ličnici, se razteza kakor grah velika kožna odrtina.

10.) Prav tako odrtino je najti na nosnem hrbtu in dvoje takih tudi na mestu, oddaljenem za dva prsta od desne čelnične hrge.

11.) Sredi levih spodnjih čeljusti se razširja okrogla kožna ogulina, nekoliko večja nego proseno zrno.

12.) V gorenji polovici desne kimalke¹⁾, dva prsta pod bradavičnim nastavkom²⁾ so štiri kakor grah velike kožne odrtine, pri katerih je usnjica krvavkasta.³⁾

13.) Na levem kazalcu, in sicer na hrbtu prvega členka, odrta je površna koža v obsegu 3 *mm* od usnjice. Le-tá je bleda, brezkrvna.

14.) Na spodnjem koncu leve podlehtnice⁴⁾ na zunanji plati je za grah velika kožna odrtina, usnjica bleda, brezkrvna.

15.) Od prvega sklepa desnega palca se razširja po palčnem hrbtu proti spodnjemu koncu koželnice⁵⁾ 8 *cm* dolga praska, koja je tu pa tam s krvjo zalita, drugače pa bleda in brezkrvna.

16.) Ravno sredi desnega lopatičnega grebena⁶⁾ se nahaja povprek 1 *cm* dolga, 2 *mm* režeča, samo v površni koži se raztezajoča stikovna ločitev. Robi so precej gladki.

1) Kopfnicker.

2) Warzenfortsatz.

3) blutig verfärbt.

4) Ulna, Elle.

5) Radius, Speiche.

6) Schulterblattgräte.

17.) Površna koža na dlaneh in stopalih je nagrbančena in dá se lahko olupiti.

18.) Na levi roki so prsti v pest sklenjeni ter se prav težko razklenejo. Sedaj je najti v dlani dvoje las.

19.) Na sprednji polovici temena, na čelu ter na sprednji polovici vratu je koža zamazana z ilovico.

20.) Ko se je truplo zaobrnilo na trebuh, izlila se je iz ustne in nosne votline bledorumenkasta, penasta tekočina.

B. Notranji ogled.

I. Glava.

21.) Ko se je nalobje¹⁾ od enega uhlja črez površje glave do družega uhlja prerezalo ter potem raz črepino potegnilo, razlilo se je kakih 50 gramov temnovišnjeve tekoče krvi. Leva senčna mišica²⁾ je ven in ven zalita s sesedeno krvjo. Ako se ta mišica odreže, videti je, da je pokostnica na tem mestu temnovišnjekasta, ter se spozna na prerezu, da je tudi ona s sesedeno krvjo zalita. Na vseh onih mestih, na kojih so oškodbe, opisane pod A. št. 2, 3, 4 in 6, je najti povesod pokostnico zmečkano ter zalito s sesedeno krvjo.

22.) Krov lobanje³⁾ je jajčast, na prerezu 4 mm širok, kompakten. Ob kraji, kjer se razteza gorenji srpní splav⁴⁾ je videti dvanajstero kakor proso velikih luknjic. Jeden cm pod mestom, kjer se stikata strelni in potilkov šev⁵⁾, se razteza povprečno 3 cm dolga razpoka v zatilnici⁶⁾, vezoča oba kraka zatilničnega ševa. Robi so zobčasti. Jeden cm pod to je druga razpoka, raztezajoča se od levega kraka zatilničnega ševa čez levo temenico in levo senčnico⁷⁾ proti skalnici⁸⁾. Dolga je 12 cm ter ima gladke robe. Ravno sredi te razpoke je odzdignjena v temenici mala koščica, po obsegu 1 cm, podobna fižolu.

¹⁾ Die weichen Schädeldecken, epicranium.

²⁾ Schläfemuskel, musculus temporalis.

³⁾ Schädeldach.

⁴⁾ Oberer Sichelblutleiter.

⁵⁾ Pfeil — Lambdanath.

⁶⁾ Hinterhauptbein.

⁷⁾ Seitenwand — Schläfe-bein.

⁸⁾ Felsenbein.

Od tega mesta gre navzdol 4 *cm* dolga razpoklina. Ako se pogleda notranjo plat leve temenice, je videti, da se razširjajo opisane razpokline čez brazde¹⁾ krvnih žil.

23.) Možgani so razmerno veliki, dobro gosti, na prerezu mokri, svetli, težki in mehki. Čvrsta opna bleda, izvzemši kraje, odgovarjajoče oškodbam, opisanim pod št. 3, 4 in 6 zunanjega ogleda. Na teh mestih je namreč čvrsta opna s krvjo zastrta, sosebno pa na levem sencu. Tu se razširja krvna podplutba v obsegu srebrnega goldinarja. V gorenjem srpnem splavu je nekoliko temnovišnjeve, tekoče krvi.

Ko se je čvrsta opna potegnila raz možgane, razlilo se je za kakih 50 gramov tekoče krvi. Ob notranjem robu možganskih polut, torej ob veliki zarezi je videti v pajčevnici²⁾ več za proso velikih zrnec, spadajočih v one luknjice, koje so bile najdene že na krovu lobanje. Pajčevnica in mehka opnica³⁾ sta blede, prav malo krvnati, razun tam, koder je bilo najti oškodbe, opisane pod A št. 3, 4 in 6, namreč na spodnji plati leve senčne krpe,⁴⁾ potem pa tudi na spodnji plati desne senčne in desne celnične krpe. Na teh mestih so tudi možgani, in sicer v sredici 1 *mm* na debelo s krvjo zaliti. Sicer se pa daste obe mehki opni lahko odlupiti od površja možganov. Na prerezu je skorja, kakor tudi sredica zelo blede; le-ta ima tu pa tam redkoma usejane prav male krvne pičice; možganske votline, vidni pomolki,⁵⁾ progasta jabolka,⁶⁾ Varolijev mostič, četvornik,⁷⁾ ter primozeg,⁸⁾ kakor tudi mali možgani nimajo nikake nepravilnosti, razun, da so blede in malokrvni. Na dnu črepinje so krvni splavi na pol napolnjeni s temno tekočo krvjo.

Razpoka opisana po B 22. se razširja ob skalnici do jajčaste luknjice v levi srednji jami.

1) Sulci.

2) Arachnoidea.

3) Pia mater.

4) Schläfelappen.

5) Sehhügel.

6) Streifenhügel.

7) Vierhügel.

8) Verlängertes Mark.

II. Čok.

24.) Vrat je dolg in širok. Če se vreže na vže opisane kožne odrtine, spozna se, da je tukaj kri sesedena. Ščitna sleza¹⁾ je zelo velika, bleda in malokrvna. V grlovnih krvnih dovodnicah²⁾ je prav malo temne tekoče krvi, odvodnica³⁾ je pa prazna ter ni nikoder ranjena. Jabolko je celo, nikoder poškodovano, njegova sluznica bleda, brez nobene zabrekle krvne žilice. Tudi ni najti nikoder nikakih pičic, koje bi bilo moči smatrati za izstop krvi. V sapniku je sluznica prav tako, kakor v jabolku bleda ter malokrvna.

Pluća so na obeh straneh popolnoma prosta, težka, temnordečkasta. Ako se pritisne na gorenje ali spodnje krpe, čuti se prasketanje. Na prerezu se izlije mnogo penaste brezbarvne tekočine. Tako tekočino je najti tudi v bronhijah, v sapniku in jabolku.

V prsnih votlinah se je zasledilo v vsaki po kakih 100 *gr* temnordečkaste tekočine.

Srce je pravilno veliko, njegova desna polovica je ohlapna, leva trda in stisnjena. V osrčniku je prav malo rumenkaste tekočine. V srčnih katih ni nikake vsebine, niti krvnate, niti vlaknate,⁴⁾ prav tako niti v prekatih, niti v srčnih žilah. Zaklopnice so pravilne.

III. Trebuh.

25.) Prepona⁵⁾ na 5. mejreberji.⁶⁾ Lega droba pravilna. Krvne žile črevesne površine srednje napolnjene. Sivo-rujavkasta, tu pa tam rumenkasta jetra se raztezajo čez polovico malo razširjenega želodca. Sicer so pa težka, lomka⁷⁾, na površji temnovišnjekasta, na prerezu nekako temno-

1) Schilddrüse.

2) Jugularvenen.

3) Carotis.

4) Fibrinös.

5) Zwerchfell.

6) Zwischenrippenraum.

7) Brüchig.

višnjevo-sivkasta in krvnata. V žolčnem mehurju (žolčniku) je nekoliko rumenkaste žolčnate tekočine. Vranica (slezena)¹⁾ je 16 cm dolga, 12 cm široka, 3 cm debela, jedrnata in krvnata.

Želodec je navadne velikosti; njegova sluznica je bleda, na njej je tu pa tam nekaj zelenkaste tekočine, ki pa nima nikakega duha. Na obistih, črevih, v mehurju (sečniku) in na spolovilih ni bilo najti nič posebnega.

Mnenje.

Na podlagi tega izvida izjavljata zvedenca:

1.) Vzrok raztelešenčeve smrti so zmečkanine možganskih open in možganov samih; vsled teh so možgani otrpnili.

2.) Te zmečkanine so nastale vsled razpok v črepinji.

3.) Te razpoke so povzročili zelo močni udarci na zaglavje.

4.) Vse odškodbe od št. 2.—6. so jedna drugi popolnoma podobne, celo posamni repi so skoro jednako dolgi. To kaže, da je bilo orodje, s kojim so bile te oškodbe prizadete, jedno in isto. Ker je bila črepinja na več krajih počena, moralo je biti orodje zelo trdo, težko in, ker so bile rane zvezdaste, trorepe, je moralo imeti to orodje trerob kot.

5.) Pri oškodbi, opisani pod št. 5., ni bila pokostnica ranjena ter tudi ne s krvjo zastrta. Iz tega izhaja, posebno ker na tem mestu tudi možgani niso bili zmečkani, da ta oškodba ni mogla povzročiti razpoke v črepinji, torej tudi ne zmečkanine v možganih. Isto velja za oškodbo, opisano pod št. 2, čeprav je bila pokostnica ranjena, kost pa ne počena.

6.) Ker je kost na vseh drugih, pod št. 3., 4. in 6. opisanih oškrdbah počena in so na teh mestih možganske opne in možgani s krvjo zastrti, trdiva, da je bila vsaka teh oškodb sama zase smrtnonevarna, vse skupaj pa smrtonosne.

7.) Ker se nahajajo te, jedna drugi zelo slične rane na različnih mestih zaglavja²⁾, niso mogle nastati najedenkrat, ampak so bile povzročene druga za drugo. Radi tega je popolnoma izključeno, da bi bile nastale vsled silnega

¹⁾ Milz.

²⁾ Hinterhaupt.

padca. Tudi, če bi bilo na mestu, kjer bi bil morda umrlec na tla padel, polno kamenja, ne bi bil mogel zadobiti taci pokvar, seosebno ne takih, katere bi bile jedna drugi popolnoma slične, in katerih okrožje ne bi bilo prav nič raztrgano.

Iz tega izhaja, da smrt ni mogla po naključji nastati, ampak le vsled mehaničnih silovitih inzultov s tujo roko.

8.) Oškodbe, pod št. 2. in 5. opisane, so bile prizadete še ob življenju usmrčenčevem, kar je posneti iz krvnatega dna in robov.

9.) Kožne odrtine in razpoke, opisane pod št. 7, 8, 9, 10, 11 in 12 so gotovi znaki, da je bil umrlec opraskan po obrazu in vratu; seosebno odrtine na desni kimalki pričajo, da je bil davljen. To davljenje pa ni moglo biti tako močno, da se bi bil umrlec zadušil, ker ni ne v grlovih odvodnicah, niti v jabolku in sapniku nikakih oškodb. Da so te odrtine nastale pred smrtjo, dokazuje to, ker so na dnu krvave. Oškodbe, opisane pod št. 13, 14, 15 in 16 so nastale po smrti, ker je usnjica povsod bleda in nekrvna.

Vprašanja preiskovalnega sodnika.

1.) Primerite v levi pesti raztelešenčevi najdena dva lasa z lasmi na glavi obdolženca. Je li možno, da sta ta dva lasa z glave obdolženca?

2.) Je li možno, da je imel napadenec po prvih, ne smrtonosnih udarcih še toliko moči, da se je branil, pri tem napadniku izpulil nekaj las z glave in na glas vpil?

3.) Ali je treba, da se morajo najti na napadniku vidni znaki napadenčeve branitve?

Izjava zvedencev.

Ad 1.) Ker je imel raztelešenec na glavi bujne, črne, trde lase, in ker sta v pesti mrličevi najdena lasa mehka in svetlorumenkasta, je izključeno, da bi bila ta dva z glave raztelešenčeve, torej morata biti z glave družega človeka.

Ad 2.) Ker sva izjavila, da sta bili oškodbi, opisani pod št. 3. in 5., prizadeti še ob življenju umorjenca, najbrže pred smrtonosnimi, izjavljava sedaj, da ti oškodbi nista mogli za-

drževati poškodovanca, da bi se ne bil mogel nekoliko braniti ter je lahko mogoče, da je napadnika zgrabil za lase in med tem na vso moč vpil.

Ad 3.) Ker je bil napadenec najbrže zavratno napaden ter vsled prvih oškodb deloma nekoliko preplašen, potem je lahko mogoče, da se ni z isto silo v bran postavil, s kakeršno bi se bil, ako bi bil na napad pripravljen. Radi tega ni treba, da bi imel napadnik kake vidne znake branitve.

Preiskovalni sodnik je povabil zvedenca drugega dne v svojo pisarno, jima tam predstavil obdolženca ter zahteval, da preiščeta z drobnogledom lase z glave obdolženčeve ter jih primerjata z onima, koja sta bila najdena v roki umorjenčevi. Glede las z glave obdolženčeve sta oddala zvedenca nalednji

I. izvid.

Vzame se nekaj las s temena, s senca in iz zaglavja. Prvi so 5 *cm* dolgi, svitlo-rumenkasti, kako desetinko centimetra debeli. Koren je precej debel. Lasje s senca so 2¹/₂ do 3 *cm* dolgi, tudi svetlo-rumenkasti in malo debelejši kakor prvi. Lasje iz zaglavja so 3 *cm* do 3¹/₂ *cm* dolgi, ravno take barve in debelati, kakor prvi oziroma drugi. Pod drobnogledom se vidi natančno betvico¹⁾, sredi katere je prav malo stržena²⁾. Obseg okrogel.

II. izvid.

Oba lasa, najdena v levi dlani umorjenčevi, sta svetlo-rumenkasta, jeden malo bolj rujavkast 2³/₄ *cm*, drugi 2¹/₂ *cm* dolg. Debelost 0.01 *cm*. Pod drobnogledom se vidi natančno vrhno kožico³⁾, lub⁴⁾ in prav malo stržena. Obseg okrogel.

Mnenje.

V dlani umorjenca najdena dva lasa sta prav zagotovo človeška. Ta trditev je dokazana s tem, ker se vidi na

¹⁾ Haarschaft.

²⁾ Marksubstanz.

³⁾ Oberhäutchen.

⁴⁾ Rinde.

betvici prav malo stržena in prav debel lub. Pri živalskih laseh je namreč to razmerje nasprotno. Ta lasa sta pa tudi prav gotovo z glave, to se spozna na označeni debelosti in okroglem obsegu. Čeprav nista opisana lasa prav jednake barve, trdiva vendar zvedenca, da sta vsejedno lahko z jedne in iste glave. Saj je znano, da se najde na glavi vsakega človeka raznih las, kojih barva ima raznovrstne nijanse.

Če se primerjata ta dva lasa z lasmi, izpuljenimi z glave obdolženčeve, spozna se takoj, da so si vsi glede dolgosti, barve in debelosti, kakor tudi glede drobnoglednega izvida popolnoma podobni.

Tega pa ne moreva trditi, da bi ta dva lasa morala biti z glave obdolženčeve, ker je znano, da imajo razni ljudje, popolnoma slične lase.

Pripis: Obdolženec je tajil svojo krivdo, porotniki pa so ga spoznali krivega; radi tega je bil obsojen na smrt, potem pa pomiloščen na 20letno ječo.

Dr. P. Defranceschi.

Za ravnopravnost slovenščine in za nadsodišče v Ljubljani.

V.

Spomenica odvetniške zbornice kranjske.

Na izredni glavni skupščini odvetniške zbornice kranjske dne 6. avgusta t. l. izvoljena deputacija gg. zbornični predsednik dr. Mosché, zbornični pravdnik dr. Majaron in odbornik dr. Krisper, so dne 13. avgusta t. l. izročili nj. ekselenci gospodu pravosodnemu ministru dru. pl. Ruber-u spomenico z nasledno vsebino:

Visoko c. kr. justično ministerstvo!

Visokemu ministerstvu se je že drugim potom uradno prijavil sklep prizivnega civilnega senata c. kr. višjega deželnega sodišča za Štajersko, Koroško in Kranjsko v Gradcu na razpravi